

Villalonga: una vocació política frustrada

Ignasi Villalonga estudia al Col·legi dels Jesuïtes de València, es llicencia en Dret a Deusto el 1914, i es doctora a Madrid dos anys després amb la tesi *Régimen municipal foral valenciano:*

los Jurados y el Consejo, que publicarà el 1926. L'any 1916 obre despatx a València, compartit després amb Joaquim Reig, per tal d'ocupar-se dels negocis paterns, la Compañía de Transportes y Ferrocarriles de Valencia (CTFV, sigles interpretades popularment per "Com Te Fotrà Villalonga"), concessionària des del 1917 de la xarxa del transport urbà de València.

La seua vocació política com a militant del valencianisme és molt precoç i comença al gener de 1917. Una delegació de parlamentaris catalans, encapçalada per Joan Ventosa i Calvell viatja a València per a establir contactes i fer propaganda "regionalista". Villalonga, incorporat al món del valencianisme a través de la Joventut Valencianista (JV), formarà part de la delegació valenciana que torna la visita a Catalunya en el mes de maig. Els contactes amb la Lliga Regionalista preparen la creació del grup polític Unió Valencianista Regional (UVR), que participarà de l'estratègia cambroniana i perifèrica de l'"Espanya Gran". És ja l'any següent, el 1918, quan els parlamentaris de la Lliga visiten València per tal d'acudir a la inauguració de la seu de la UVR. Els contactes mantinguts es van concretant en el llançament del partit que aglutinarà sectors diversos del rat-penatisme, membres de la JV, dirigents dels antics partits dinàstics i homes de contacte amb els sectors econòmics emergents de la ciutat.

Per primera vegada trobem una plataforma política sòlida que redactarà i assumirà el primer programa polític seriós del valencianisme, les "Bases" de la *Declaració Valencianista*. El valencianisme disposarà per primera vegada d'un mitjà de comunicació diari, *La Correspondencia de Valencia*, que comptarà, a més, amb una editorial pròpia, l'Editorial Valenciana. L'entrada en política de Villalonga

El 13 de juliol fou el centenari del naixement a València del financer Ignasi Villalonga, l'activista del valencianisme més singular i ignorat per la dreta i l'empresariat que va representar. Va ser governador general i president de la Generalitat de Catalunya, i després es va centrar en l'activitat financera del Banc Central. L'aniversari del Cambó valencià ha passat desapercebut.

ga es produeix des de la primera línia i en uns moments d'efervescència per al valencianisme. Els qui encapçalen l'operació ja no són aquells artesans o poetes d'espardenya, sinó universitaris guanyats per unes idees que en aquest moment wilsonià, autodeterminista i de revisió de fronteres, intenten trobar un espai privatiu en la política valenciana.

L'activitat política de Villalonga al si del valencianisme serà constant abans de la dictadura de Primo de Rivera. En aquests moments, les derrotes electorals successives comencen a llevar força a l'empenta originària, i a retornar el valencianisme a la vella consideració renaixentista, literària i estèril políticament. La dècada dels anys 20 s'encetava amb les mateixes perspectives incòmodes per al valencianisme, sense espai polític propi, encerclat com estava entre el republicanisme blasquista i les expressions polítiques del conservadorisme catòlic. Ja en les darreres eleccions legislatives del 19 de desembre de 1920, la UVR renunciarà a presentar candidats propis i donarà suport al tradicionalista jaumista Joan Pérez Lucía. A canvi de l'ajuda, els jaumistes castellonencs faran costat a la candidatura de Villalonga pel districte de Llucena, on es presenta ajudat per l'activista Vicent Tomàs i Martí. Villalonga serà derrotat, però això no impedirà que com a "premi" a la seua participació operativa, Tomàs i Martí passe de vocal segon a president de la JV.

Els successius fracassos electorals, l'absència de perspectives polítiques i el nul ressò de les iniciatives polítiques del valencianisme en la societat valenciana acabaran trencant el moviment. Ignasi Villalonga no participarà en l'escissió que abandonà la Unió Valencianista el 1923, capitanejada per Adolf Pizcueta i Tomàs i Martí, però tampoc no donarà suport clarament al grup que mantindrà el control del diari *La Correspondencia de Valencia*. El difícil equilibri entre el conjunt de tendències que formava part de la UVR es trençarà més encara amb les diverses actituds que pren el valencianisme davant el pronunciament del capità general de Catalunya Miguel Primo de Rivera.

Villalonga es retira discretament a les seues activitats professionals i empresarials, i no

adquireix un protagonisme públic significatiu sinó a partir de 1927, quan participa i orienta la compra de les accions del Banc de València per un grup d'empresaris agrupat al seu voltant: Galindo, Noguera, Boluda, Casanova i Navarro. En aquells moments també arriba a la presidència de la Cambra de Comerç, càrrec que exercirà entre 1928 i 1930, i al qual renunciarà quan es decideix a relançar el partit Unió Valencianista al maig de 1930.

La biodiversitat nacionalista.

Villalonga va saber prestigiar-se en el món intel·lectual i mantingué contactes cordials amb totes les sensibilitats del valencianisme. El 1928, Josep Maria Bayarri publicava un llibre curiós i poc conegut, *Els Cavallers de Vinatea*, que fou prologat per Ignasi Villalonga. Bayarri intenta novel·lar de forma mítica, introduint-hi aspectes doctrinals, tota l'acció del valencianisme al voltant d'una sèrie de personatges amb el nom modificat, però fàcils d'identificar: Villafonda=Villalonga; Bayard=Bayarri; Alguirre=Aguirre; Artín=Ortín; Vilbella=Vilella, etc. El llibre dóna notícia dels actes, esdeveniments, parlaments i reflexions que viuen un grup de patriotes a la ciutat de València en la diada de la celebració del 9 d'Octubre.

La vinculació catòlica del valencianisme i la conquesta de la consciència dels elements productors seran els dos actius amb que Villalonga espera un nou relançament del valencianisme. Aquesta relació poc coneguda de Villalonga amb Bayarri i el mecenatge de les publicacions del grup conservador i de procedència catòlica de la revista *Cultura Valenciana* i Lo Rat Penat coincidirà amb el finançament que Villalonga i Reig faran de les publicacions de l'editorial L'Estel. La protecció "laboral" que

Villalonga prestarà a Bayarri a través de la CTFV acosta el seu cas al d'Adolf Pizcueta, secretari de la Companyia i vinculat laboralment a Villalonga i a Reig. El grup empresarial de Villalonga es convertirà en un planter de noms en l'activitat política i cultural del valencianisme. Segons les memòries de Bayarri, publicades en l'any 67, fou Villalonga el responsable dels intents d'aturar la publicació del llibre *El Perill Catalá* (1932). Villalonga el pressionarà en atenció a la inoportunitat del tema tret a la llum en plena campanya anticatalanista a tot l'estat per la promulgació de l'Es-

tatut d'Autonomia del Principat de Catalunya, encara que, sempre segons Bayarri, Villalonga acaba per assentir i esvaei les discrepàncies fins coincidir amb les tesis del llibre.

Adolf Pizcueta, empleat de Villalonga, serà el director de l'Estel des de l'any 1928 fins el 1933. En el seu llibre de memòries, recopilat i anotat per Francesc Pérez i Moragon, fa la següent evocació sobre l'editorial L'Estel: "Al cessar en les seues publicacions [l'Editorial Valenciana dels primers anys del valencianisme], es produí un buit que era precís omplir. Llavors em vaig decidir a establir la nova editora amb el títol consignat. Calia disposar d'alguns diners que em foren facilitats generosament per Ignasi Villalonga i Joaquim Reig, els quals no es feren de pregar gens. Tan prompte els vaig suggerir la idea, em donaren la seua conformitat i, el que era més important, obriren un compte bancari al meu nom amb la quantitat que considerí indispensable per a començar la tasca, sobre la qual mai em demanaren explicacions."

A través del control indirecte, de la protecció laboral, o de les subvencions, l'orientació discreta per part de Villalonga de les diverses sensibilitats del valencianisme en el tombant del canvi de règim estaria acreditada. Al juny de 1930, des de la revista *Taula de Lletres Valencianes*, Jaume Bofill presentava les tendències del valencianisme estructurades en dos "nuclis fonamentals": "D'una banda, el grup radical en valencianisme i republicanis-

Ignasi Villalonga va presidir la Junta d'Obres del Port i la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de València. En l'àmbit empresarial, també va presidir la Compañía de Petróleos i va fundar Eléctricas Leonesas, Saltos del Sil, Saltos de Nansa, Dragados y Construcciones i Materiales i Construcciones.

me, que presideix l'intel·ligent i suauíssim Adolf Pizcueta. D'altra banda, l'enèrgic i mesurat Ignasi Villalonga, amb els seus addictes, va aconseguir un prestigi social i polític cada dia mes afermat. Els esguards de la València de bon to –que encara no sap de què va– es giren envers ell, l'amic de l'ex i futur ministre Cambó".

D'acord amb Bofill, el prestigiat Ignasi Villalonga en aquests moments és presentat a la premsa de forma habitual com el "*leader del regionalismo valenciano*". La preparació privada de Villalonga per a donar el pas a l'esfera pública presenta, com hem vist, diversos fronts. En el camp de la cultura s'ha d'assenyalar que des del 1927, el nostre personatge, també és director de número del Centre de Cultura Valenciana al costat de Lluís Lucia i que, a banda dels mèrits dels ingressats, serà la capacitat d'influència de Villalonga el fet que explique la notable inserció que des dels anys 30 es produeix al si del Centre de molts dels intel·lectuals del valencianisme.

En el món dels negocis, Ignasi Villalonga arribarà a ser president de la Junta d'Obres del Port de València, president de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de València des del 31 de desembre 1927 fins el 29 de desembre de 1930 i, també en el mateix període, president del Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya. Des dels càrrecs de responsabilitat econòmica, Villalonga promourà la creació del Centre d'Estudis Econòmics Valencians (CEEV) a partir d'una reu-

nió celebrada el 18 de febrer de 1929 al Saló de Conferències de la Diputació de València.

Ignasi Villalonga serà president de la junta de govern de l'entitat elegit pel patronat fins a ser substituït per Lluís Buixareu Ibáñez el 1932, i la col·laboració amb les activitats del Centre no s'interromprà. A partir de la presència i el prestigi aconseguit en totes les ocupacions i àmbits que hem destacat, Villalonga i el grup dels seus seguidors intentarà fer el pas a la política participant en els intents d'encapçalar una alternativa centrista una vegada produïda la renúncia de Primo de Rivera. Intentaran relançar el partit Unió Valencianista al febrer de 1930, i el presentaran davant l'opinió pública com l'hereu del sector polític que "sempre ha encarnat el moviment regionalista de la nostra terra".

El valencianisme villalonguista, davant la presència de la Dreta Regional Valenciana (DRV) i l'aplec dels valencianistes d'esquerra, s'autopercebrà ubicat en una "ponderada posició centrista", la bandera del qual serà "el regionalisme resumit per a València en un programa mínim", en un moment de transició en què es voldrà que "l'eix de tota orientació política nostra es trasllade de Madrid a València mateix". El propòsit de la col·laboració amb totes les sensibilitats del valencianisme només s'afirmarà amb posterioritat en la tasca comuna dels regidors valencianistes a l'Ajuntament de València, amb Joaquim Reig com a regidor de la UV però en un moment en què ja ha quedat clar que el valencianisme d'expressió política no és el "pal de pallar" de la política valenciana. La fallida de l'operació del Centro Constitucional de Cambó abans de les eleccions d'abril de 1931 frenarà moltes de les expectatives personals de Villalonga, compromès com estava en el projecte de salvació del règim monàrquic i de consolidació d'una alternativa centrista, sota el lideratge de Francesc Cambó.

En 1930 el valencianisme, amb persones preparades, un suggestiu programa polític, pròxim ideològicament a la dreta, i amb una atmosfera "sensible" a les eferescències "regionalistes", no aconseguirà dirigir l'organització de l'expressió política dels partits no republicans. En la transició a la República Villalonga afirmava a preguntes de *Las Provincias* davant el llibre-programa de Lucia: "los puntos de coincidencia formarían un sugestivo programa que defenderíamos con entusiasmo todos los valencianistas. A eso hemos de llegar", en la pugna Lucia-Villalonga, guanyarà el primer amb claredat.

No s'arriba al programa comú, i el duet Reig-Villalonga fracassa en l'intent de protagonitzar i fer possible l'entesa ideològica a partir del regionalisme i el "solidarisme" de la defensa dels interessos valencians. El plan-

El nou valencianisme nascut de les generacions universitàries dels anys 60 no el pogué tenir com a model. Els qui durant la transició haurien d'haver-lo reivindicat no ho van fer. Els qui s'haurien de mirar en el model de banquer exemplar i empresari d'èxit tampoc no l'han homenatjat arran del centenari del seu naixement.

tejament "centrista" i "solidari" dels moments de transició reservava, però, una posició destacada per al grup liderat per Ignasi Villalonga i Joaquim Reig si la conquesta d'un espai polític còmode per al valencianisme haguera reeixit.

La batalla per l'Estatut. Al novembre de 1932, Villalonga pronuncia una conferència a Lo Rat Penat sobre l'Estatut d'Autonomia. El conferenciant, segons la ressenya d'*El Camí*, aborda les influències del catalanisme sobre el valencianisme "des dels temps de Llorente i després d'una interessant història de les activitats valencianistes arriba a la conclusió evident que sense l'aprovació de l'Estatut català no assistiríem a l'actual moviment autonomista de València i altres pobles peninsulars. No obstant, descarta tota possibilitat d'absorció per confiança en la fortor del nostre País i per entendre que Catalunya, ni per la seua història ni pel seu temperament, és assimilitista com Castella. En canvi afirma que ha d'existir una completa compenetració cultural entre totes les terres de llengua germana." En aquests moments, Villalonga encara s'"emmarca" amb força en el discurs tradicional i habitual del valencianisme de reivindicació d'una política pròpia,

PREMIS OC TUBRE

Premi d'assaig Joan Forner
Dotació: 1.000.000 de pesetes
Jurat: Enric Marin, Gaston Muñoz, Pedro Ruiz, Sabateo Serrano, Joan M. Tresserras
Per a treballar sobre els quals predominar el caràcter d'interpretació sobre l'estructurament erudit.

Premi de narrativa Andromina
Dotació: 2.000.000 de pesetes
Jurat: Ramon Pons Jover, Joan F. Riera, Xavier Muñoz, Maria Muntà Roca, Isabel Clara Simó
Per a obres narratives en prosa o narrativa (contes, novel·la, memòries, etc.)

Premi de poesia Vicent Andrés Estellés
Dotació: 500.000 pesetes
Jurat: Francesc Cabrer, Miquel Desclot, Ramon Guàrdia, Maria Mercè Marçal, Xel·lo Ricardo Trigo
Per a llibres de poesia (discurs i la línia poètica)

Temari de joves novel·listes de les illes
El dia 20 de novembre de 1936

Es organitzen concursos per guanyadors, metacoronadors i una sola obra i a doble copiat i l'obra de tenir una extensió de 100 a 200 lletres, quant a la narrativa i l'assagista que fa a la poesia, l'extensió haurà de ser la d'un volum normal i, en tot cas, no podrà ser menor de 20 pàgines

Demaneu les dades corresponents i tota la informació a

Edicions 3i4
Pereu Bayar, 11
46101 València
Tel.: (96) 351 64 92

La banca com a substitutiu públic

El dia 30 d'abril de 1927, Ignasi Villalonga pronuncià la conferència en valencià "Aspectes de l'economia valenciana", en el marc d'un cicle de conferències organitzat per l'Acadèmia Valencianista del Centro Escolar y Mercantil. La conferència tindrà conseqüències públiques indubtables, ja que tot seguit es produeix la compra de les accions del Banc de València pel grup econòmic encapçalat per Villalonga. Segons la crònica de la revista *Cultura Valenciana*: "Per el tema desenvolupat, per els originalíssims punts de vista exposats i per l'aportació de dates estadístiques, el acte ha segut de una gran ressonància en els mijos financers i entre els hòmens de negocis de la nostra terra".

Villalonga enceta la conferència fent una defensa pública de l'idioma: "Tampoc he volgut desatendre el prec de l'Acadèmia de parlar en llengua valenciana, per a contribuir modestament a demostrar que la nostra llengua, de tan gloriosa prosàpia, envilida després per l'abandono de les classes superiors, està recobrant-se hui per obra del renaixement, i deixa el seu aspecte de dialecte groller per a tornar a ser apta com a vehícul de idees".

El discurs de Villalonga es concentra en la reivindicació de l'exercici de l'activitat econòmica com a empresari i de la professió de banquer com una forma més de servei a la societat, en la descripció del panorama econòmic de València i els seus enemics exteriors i interiors (proteccionisme i alça de la moneda), i en la recerca dels possibles remeis, senzills d'identificar però difícils d'adoptar. Al seu parer, es tractarà de transformar "el esperit individualista del nostre poble, fent-lo apte per a la col·laboració social".

Un dels efectes de l'*individualisme* valencià serà per a Villalonga que "quan la banca estava confiada a banquers indivi-

Banc de València.

duals, teníem un planter de banquers valencians, i quan la concentració capitalista porta les grans societats bancàries, primer bancs estrangers i després espanyols, pero no de València, han desplaçat completament al capital valencià, i hui en dia, dels deu Bancs que operen ací, ni un assoleix ésser valencià".

El remei en aquest cas serà clar, i es concretarà al cap de poc de temps, ja que "la creació d'un banc valencià fort, comercial i de negocis, fóra el exponent de la capacitat dels nostres capitalistes".

A més de l'individualisme i també com a conseqüència de la manca de cohesió social, Villalonga considerarà en la seua anàlisi que el segon defecte valencià serà l'escassa "influència política en els destins d'Espanya". Els dos camins per a la consecució d'influència política seran, en el cas de les "províncies" més endarrerides, "per mig dels grans cacics", i en el cas de les comunitats més conscients, com Catalunya i Euskadi,

"per la unió de tots els partits al ventilar-se assunts d'interés per a la seua terra".

Els efectes per als valencians seran greus: "sempre hem estat dividits, sent juguets dels ministres de la Governació". La manca de vocació política, o el fet que la projecció pública s'haja de desenvolupar fora de València també mereixerà la seua atenció: "Hi ha una coincidència en la nostra Història que sempre me ha preocupat (...), i és que les nostres figures capdals, tant antigues com contemporànies, Sant Vicent Ferrer, Lluís Vives, Ribera, el Marqués de Campo, Sorolla i altres, o han fet lo millor de la seua obra fora de València, o han acabat expatriats voluntàriament. És qu'el ambient els era hostil, o és que la seua inquietud els portava a terres estranyes? Inclús els polítics valencians que han arribat als consells de la Corona, han anat debilitant el nexa ab la seua terra".

Villalonga farà una crida a la participació i el compromís de la joventut en el futur de València, sense oblidar quina classe d'auditori tenim al davant, les noves promocions de la classe dirigent:

"El que tot açò siga viable, depèn en gran part de la nostra joventut; si se incorpora sèriament a la nostra vida econòmica i li presta el seu treball intel·ligent i entusiasta, crec que podrem sumar la evolució del nostre poble adaptant-lo a les noves normes econòmiques. D'atra manera, comprometrem la riquesa qu'els nostres pares han creat. Yo crec que la nostra joventut no voldrà deixar una València empobrida, sinó que la voldrà rica i plena".

La "crida" afirmava que la joventut era el primer pas en la nova estratègia de projecció pública de Villalonga. Per a fer realitat el desig d'una València "rica i plena", la consolidació d'una banca pròpia havia de ser una de les fites cabdals.

M. N.

equiparació del valencià com a llengua oficial i importància de la llengua i la cultura com a instruments de cohesió comunitària. Villalonga encara es decanta per la conjunció de partits i per tant, oposat a les actituds dels dos grans blocs del PURA i la DRV, "com a mig de conseguir la incorporació al nostre moviment de les 'províncies' de Castelló i Alacant", tot i que —segons la referència redactada en el setmanari valencianista—, Villalonga

afirmarà que de l'Estatut "li interessien sobretot tres coses fonamentals: la unitat del País Valencià; l'equiparació del valencià al castellà i l'hizenda propia".

No sabem quines serien les raons íntimes que el van impulsar a abandonar la Unió Valencianista. Pizcueta s'ha referit a un conjunt de motius: pressions familiars, escissions internes en el moviment, i alguns comentaris desagradables que des del valencianisme se li

adreçaven. No hem de menysprear tampoc l'existència d'una certa sensació d'inutilitat, agreujada per l'actitud anticamboniana i anti-villalonguista, alegrement radical-republicana d'una gran part del valencianisme, molt seguidista del canvi de l'orientació política a Catalunya en favor de l'Esquerra Republicana de Catalunya, en la versió local valenciana del "Visca Macià, Mori Cambó!". El 21 de juliol de 1933, la Unió Valencianista es dissol a causa de la incorporació d'Ignasi Villalonga i alguns altres membres significats del partit a la Dreta Regional Valenciana.

Joaquim Reig no acompanya Villalonga en la nova etapa. Per a Pizcueta, Reig no era amic de l'ortodòxia, i la DRV ja era un partit ortodox. Tot fa pensar que potser Reig queda com una espècie d'administrador dels interessos del duet al si del valencianisme, per si de cas calia encetar una nova estratègia política i "recuperar" de l'armari les sigles.

Malgrat el canvi d'adscripció partidària, Ignasi Villalonga continuarà col·laborant econòmicament amb el Centre d'Actuació Valencianista. Fins i tot el lloguer del local eixirà de la doble font de finançament Villalonga-Reig, amb aquest darrer com a persona de confiança. Pensem només que durant la II Setmana Cultural Valenciana, celebrada el mateix mes de juliol, Ignasi Villalonga encara participarà en els actes amb una conferència sobre els problemes de l'economia valenciana, en la seua línia de propugnar el patriotisme com el millor negoci per a un poble.

Què ha passat perquè Villalonga descarte l'expressió política de la sensibilitat del valencianisme tot modificant la seua visió política? En la lletra oberta que Villalonga adreça a Lluís Lucia el dia 18 de juliol de 1933 a través del *Diario de Valencia* per a justificar públicament el seu ingrés, i que ha merescut l'atenció del professor Cucó en una ponència recent ("Nacionalisme i regionalisme a la 'Derecha Regional Valenciana': ideari i pràctica política"), s'explica que l'estructuració del cen-

El 1956 l'Ajuntament de València, presidit pel segon Marquès del Túria, va atorgar la medalla d'or de la ciutat a Villalonga. Baix, quadre de la sala del consell del Banc de València.

tre-dreta valencià no passava pel centrisme valencianista i "totalitari" de la Unió Valencianista, sinó pel lideratge de Lucia i la Derecha Regional Valenciana. Alguns fragments de la carta ajuden a entendre les raons de Villalonga on s'expliciten en públic les raons del fracàs: "*Las gentes no comprenden la necesidad de partidos exclusivamente valencianistas*". O bé que "*la política desatendida, insensata, sectaria y demagógica de las Cortes y de los gobiernos republicanos, al servicio del socialismo, han removido todos los grandes problemas, han herido las fibras más sensibles de la conciencia católica y aún de la opinión liberal del país, ha lastimado los intereses más vitales de los españoles y ante eso es lógico que se revuelva airada la gente con afán primario de defensa y no se detenga en las filas más templadas de un partido de centro como Unió Valencianista*". La carta de justificació també apel·larà a la compatibilitat de la nova militància amb el seu ideari tradicional, conformat per les "*reivindicaciones políticas, culturales y económicas del valencianismo, que he servido siempre y voy a servir con toda fidelidad y que tienen cordial acogida en el programa de Derecha Regional Valenciana*".

Com a conseqüència de l'entrada en la DRV, Ignasi Villalonga resultarà elegit dues vegades diputat a Corts per la circumscripció de Castelló en les eleccions del novembre de 1933 i febrer de 1936. El primer èxit electoral al marge de la militància valencianista no serà un obstacle perquè en la secció "Actuació Valencianista" del setmanari *El Camí* del mes de gener de 1934, es reproduesca amb el títol "Els dos primers diputats valencianistes" un article de Teodor Llorente Falcó publicat

al diari *Abc*, on presenta Villalonga i Reig (elegit en les llistes de la Lliga) com els dos primers diputats de la història del valencianisme.

Villalonga, parlamentari.

El moment àlgid de la presència pública de Villalonga arriba en 1935. Durant el període de suspensió de la Generalitat de Catalunya com a conseqüència dels fets d'octubre de 1934, Ignasi Villalonga serà nomenat governador general de Catalunya, càrrec que exercirà des del 25 de novembre fins el 14 de desembre, després del període del radical Pich i Pon.

Aquest càrrec li permetrà —com han recordat Cucó i altres— continuar jugant el paper d'enllaç entre Gil Robles, Lucia i Cambó com a líders emblemàtics del centre-dreta espanyol. Segons Amadeu Hurtado, Villalonga fou rebut a Barcelona “amb solemnitats semblants a les d'un bisbe nou”. Per a Hilari Ragner, en el seu treball sobre la UDC, el nomenament de Villalonga, persona vinculada empresarialment a Cambó i altres dirigents de la Lliga fou “una maniobra força hàbil de la Lliga: tot semblant fer una concessió a la CEDA, col·locaven una persona que els era amiga. La designació de Villalonga va ser molt mal rebuda per APC (Acció Popular Catalana)”.

Així com en el cas de Lluís Lucia, tot i deixar la porta oberta a una possible rectificació, el judici del món del valencianisme sempre posarà de manifest la contradicció entre la teoria “regionalista” i la pràctica política diària, Villalonga serà considerat pel seu historial i la seua honestat com una persona “de la casa”, vinculada a la cultura política del valencianisme, tot i que se li assenyalen els riscos de participar en un projecte polític liderat al cap i a la fi per Gil Robles. Ignasi Villalonga, volent fer el paper d'enllaç amb el ca-

Villalonga va ser rebut a la presidència de la Generalitat de Catalunya amb solemnitats semblants a les d'un bisbe nou. El programa polític que Villalonga va presentar comprenia el respecte a la cultura i el conreu de la llengua.

talanisme, i advertint que milita en un partit que “comprèn i abraça tots els postulats del regionalisme”, declarara: “El meu amor a Catalunya no és un afalac. He estat sempre un amic sincer de les vostres coses i no solament en les èpoques de grandesa, sinó que vos he seguit encara que fóra en la dissort”. Villalonga advertirà que serà conseqüent amb la seua història política, i, pel que fa al seu nomenament, s'atrevirà a dir: “és un gest de cordialitat del Govern a Catalunya, que no ha vist en mi l'home de partit. Este nomenament serà ben vist per l'opinió catalana, i encara m'atreveix a dir per l'opinió catalanista”. El programa polític que Villalonga presenta comprèn el respecte a la cultura i al cultiu de l'idioma: “en este punt he de fer l'aclariment que jo no he pogut parlar de dialecte perquè fa vint anys que conec perfectament les aspiracions de Catalunya i estic molt ben assabentat dels anhels del seu idioma. Cosa contrària a això seria fer una traïció a la meua cultura i a tota la meua vida política.”

La revolta militar troba Ignasi Villalonga a Navarra durant el període de vacances parlamentàries. No hem pogut trobar cap document ni testimoni que acredite la seua participació en la trama civil que intenta col·laborar a València amb la UME (Unión Militar Española). El que sí que sembla cert és que Villalonga no forma part del grup de la direcció de la DRV que amb Joaquim Maldonado al davant s'encarrega d'organitzar-la. Joaquim Reig es vincula al principi de la guerra amb el grup que, liderat per Joan Estelrich i finançat per Cambó s'instal·la a París, per tal de fer agitació i propaganda en pro de l'Espanya de Burgos. Villalonga es presenta al general Mola, i els seus esforços s'adreçaran des del seu càrrec a la Companyia de petroli CEPSA a assegurar el subministrament de petroli a les tropes revoltades des de Canàries. L'activitat i vocació política d'Ignasi Villalonga quedarà suspesa per sempre més, dedicant-se ja a Madrid a l'activitat bancària i empresarial. Segons les paraules que Pizcueta posa en nom de Villalonga: “Jo sóc un polític frustrat, que m'he hagut de dedicar a la banca”.

Villalonga i Reig ja no eren els qui podien aportar el sentit de la continuïtat al valencianisme pre-bèl·lic. La dedicació al Banc de València i als negocis serà una mena de substitutiu de la vocació política. Tractar d'aconseguir que la “riqueza regional” es quedara a casa fou l'aposta d'un Ignasi Villalonga, desvinculat per complet de la política activa. Després d'uns anys de greu malaltia que l'impossibilità, morirà a Benicàssim el 1973 sense haver pogut acomplir cap dels seus desitjos. Una vida política intensa i atzarosa l'impedí dedicar-se al que constituï una vocació política acreditada i frustrada. **Miquel Nadal**